

KĖDAINIŲ JUOZO PAUKŠTELIO PROGIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazijos (toliau – Progimnazija) smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymu „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, patvirtintu 2017 m. kovo 22 d. Nr.V-190, Kėdainių savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu „Dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo, įgyvendinant pagalbos ir prevencines priemones Kėdainių rajono savivaldybės mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“, patvirtintu 2017 m. sausio 17 d. Nr. AD-1-51, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu.

2. Tvarkos aprašo paskirtis – sukurti Progimnazijoje sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos, patyčių apraiškoms aplinką.

3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Progimnazijoje.

4. Tvarkos apraše įtvirtinami susitarimai:

4.1. į smurtą ar patyčias, nepriklausomai nuo jo formų Progimnazijos aplinkoje būtina nedelsiant reaguoti ir jas stabdyti;

4.2. veiksmų būtina imtis visais atvejais, kai bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys (mokytojas, pagalbos mokiniui specialistas, progimnazijos administracijos atstovas ar kitas darbuotojas, mokinys ar mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) pastebi ar sužino apie bet kurią smurto ar patyčių formą;

4.3. visi smurto ir patyčių atvejai Progimnazijos aplinkoje išsiaiškinami vadovaujantis Tvarkos apraše reglamentuotais susitarimais;

4.4. kiekvienas Progimnazijos bendruomenės narys privalo tinkamai reaguoti smurto ar patyčių situacijoje.

5. Visi Progimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai, mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai, administracijos atstovai, mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) ir kiti darbuotojai) turi būti pasirašytinai supažindinti su Tvarkos aprašu.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. **Smurtas** – sąmoningas jėgos taikymas siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį, atviras ir sąmoningas fiziškai agresyvus elgesys kito žmogaus atžvilgiu.

6.2. **Smurtautojas** – vaikas ar suaugęs asmuo, kuris smurtauja, inicijuoja smurtinius veiksmus ir/ar prisideda prie jų.

6.3. **Smurtą patyręs asmuo** – asmuo, prieš kurį buvo įvykdyti smurtiniai veiksmai bei sąmoningai taikyta jėga siekiant sužeisti ar įžeisti.

6.4. **Smurto stebėtojas** – asmuo, matęs ar žinantis apie įvykusį smurtą.

6.5. **Smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo stebėseną** – situacijos Progimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

6.6. **Smurto prevencijos vykdymas** – nuolatinis procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio įsivertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

6.7. **Smurto intervencijos vykdymas** – mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, administracijos atstovų, kitų progimnazijos darbuotojų, mokinių ir jų tėvų (globėjų, rūpintojų) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto stabdymą bei teikiamos pagalbos priemonių visumą.

6.8. **Smurto rūšys** - fizinis smurtas, emocinis (psichologinis) smurtas, seksualinis smurtas, nepriežiūra:

6.8.1. **fizinis smurtas** - tai neatsitiktiniai, sąmoningi smurtiniai veiksmai, kurie sukelia skausmą ar gali sukelti sveikatos ir vystymosi sutrikimų, pavyzdžiui: mušimas ranka ar įvairiais daiktais, stumdymas, purtymas, spardymas; bet koks skausmo sukėlimas (smūgiavimas, spardymas, mušimas įvairiais daiktais, stumdymas, purtymas, žnaibymas, smauginimas, kankinimas, deginimas, badymas, daužymas, nuo sumušimo iki žmogžudystės).

6.8.2. **emocinis (psichologinis) smurtas** - tai sugebėjimų, savęs vertinimo tyčinis griovimas; menkinimas, dėl ko sutrinka prisitaikymas aplinkoje bei tarpasmeniniai santykiai (patyčios, žodinė agresija, žeminimas, gąsdinimas; vertimas jaustis kaltu, nors tam nėra objektyvaus pagrindo, kritikavimas, aprėkimas, įžeidinėjimas, žeminimas, užgauliojimas, grasinimas, teigimas, kad esi blogesnis/ė už kitus, izoliavimas, savo valios primetimas, draudimas bendrauti su namiškiais ir draugais, draudimas mokytis, dirbti ir pan.).

6.8.3. **seksualinis smurtas** – tai vaikų įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, nepilnai ją suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kai tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną.

6.8.4. **nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir/ar už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai bei raidai.

6.9. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.9.1. **žodinės patyčios** – pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.9.2. **fizinės patyčios** – užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.9.3. **socialinės patyčios** – socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.9.4. **elektroninės patyčios** – skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant pažeminti, sugriauti gerą vardą arba santykius, ir kt.

7. Progimnazijoje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, nukreipta:

7.1. mokinių prieš mokinius;

7.2. Progimnazijos darbuotojų prieš mokinius, mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

7.3. mokinių prieš Progimnazijos darbuotojus;

7.4. vienu Progimnazijos darbuotojų prieš kitus;

7.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, Progimnazijos darbuotojus, tėvus (globėjus, rūpintojus).

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA

8. Smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją rūpinasi Progimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininkas ir komisijos nariai, klasių vadovai/klasių mokytojai, o ją vykdo visi bendruomenės nariai.

9. Smurto ir patyčių stebėseną, prevenciją ir saugios aplinkos kūrimą apima Progimnazijos veiklą ir valdymą, socialinių bei emocinių mokinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mikroklimate kūrimą, pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) išitraukimą.

10. Progimnazijos veikla ir valdymas:

10.1. Progimnazijos direktorius atsako už smurto ir patyčių prevencijos įgyvendinimą Progimnazijoje ir saugios, sveikos, užkertančios kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinkos kūrimą;

10.2. saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi Progimnazijos Vaiko gerovės komisija;

10.3. Progimnazijoje puoselėjamos pozityvios vertybės, bendruomeniškumas, dėl kurių Progimnazijos bendruomenėje susitarta ir kurias atitinka visų bendruomenės narių (mokinių, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, administracijos atstovų, mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) ir kitų darbuotojų) elgesys ir veikla;

10.4. Progimnazijoje yra susitarta dėl Mokinio elgesio taisyklių, kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus/laukiamas, tiek neleistinas/nepageidaujamas mokinių elgesys. Jomis vadovaujasi kiekvienas darbuotojas, siekdamas sustiprinti pozityvų mokinių elgesį, atpažinti neleistiną ir tinkamai į jį reaguoti;

10.5. darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos Progimnazijoje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Progimnazijoje nustatytą tvarką.

11. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas nuosekliai ir reguliariai. Mokiniai mokomi pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo bei kitų socialinių įgūdžių. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

11.1. integruojant į mokomųjų dalykų ugdymo turinį;

11.2. įgyvendinant patyčių ir smurto prevencijos programą;

11.3. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas;

11.4. klasių valandėlių metu;

11.5. organizuojant akcijas ir kitas veiklas.

12. Smurto ar patyčių stebėseną, prevenciją ir saugios aplinkos Progimnazijoje kūrimą vykdomas nuosekliai:

12.1. Progimnazijos Vaiko gerovės komisija, kartu su Progimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo darbo grupe, reguliariai renka informaciją apie ugdymo(si) aplinkos saugumą, bendruomenės narių tarpusavio santykius, identifikuoja problemas;

12.2. į identifikuotų problemų sprendimą, vykdomą smurto ar patyčių prevenciją ir saugios aplinkos Progimnazijoje kūrimą įtraukia visus bendruomenės narius;

12.3. numato tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimą, prevencijos programų vykdymą;

12.4. vykdo numatytas prevencijos ir intervencijos priemones, analizuoja jų efektyvumą.

13. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas ir socialinis pedagogas kasmet:

13.1. inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

13.2. atlieka fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę;

13.3. remdamiesi apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

13.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

13.5. teikia siūlymus Progimnazijos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

13.6. prireikus, teikia siūlymus Progimnazijos direktoriui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;

13.7. atlieka kitus Progimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

14. Klasių vadovai/klasių mokytojai analizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja Progimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininką apie smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

15. Visais įtariamų ir realių smurto ar patyčių atvejais Progimnazijos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas:

15.1. įsikiša įtaręs ir/ar pastebėjęs smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus; esant elektroninėms patyčioms (jei turi galimybę) išsaugo įrodymus;

15.2. primena mokiniui, kuris smurtauja ir tyčiojasi, Mokinio elgesio taisykles;

15.3. jei mokiniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus), Progimnazijos darbuotojus ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

15.4. informuoja klasės vadovą/klasės mokytoją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias, elektroninių patyčių atveju (jei turi) pateikia išsaugotus įrodymus;

15.5. pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą socialiniam pedagogui (Priedas Nr.1.).

16. Mokytojo pareigybės apraše numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos Progimnazijoje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Progimnazijoje nustatytą tvarką. **Klasės vadovas/klasės mokytojas:**

16.1. nedelsdamas tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ir patyčias patyrusiu mokiniu, smurtavusiu ar besityčiojančiu mokiniu, su smurto ir patyčių stebėtojais (jei yra);

16.2. tą pačią dieną informuoja smurtą ir patyčias patyrusio mokinio, smurtavusio ar besityčiojusio mokinio, smurtą ar patyčias stebėjusių mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus). Esant poreikiui kviečia visų mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) dalyvauti pokalbiuose;

16.3. tą pačią dieną numato veiksmų planą smurtą ir patyčias patyrusiam, smurtavusiam ar besityčiojusiam, smurtą ar patyčias stebėjusiems mokiniams. Kreipiasi į pagalbos mokiniui specialistus (socialinį pedagogą, psichologą, sveikatos priežiūros specialistą);

16.4. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną, bendradarbiauja su psichologu ar socialiniu pedagogu ir informuoja apie pokyčius;

16.5. įtardamas apie mokinio patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, emocinis smurtas, nepriežiūra) ir patyčias ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą bei patyčias informuoja Progimnazijos socialinį pedagogą ar Vaiko gerovės komisijos pirmininką.

17. Progimnazijos socialinio pedagogo pareigybės apraše numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Progimnazijoje nustatytą tvarką. **Socialinis pedagogas:**

17.1. gavęs informaciją apie įvykusį smurto ir patyčių atvejį nedelsdamas konsultuoja smurtą ar patyčias patyrusį mokinį, smurtavusį ar besityčiojusį mokinį, smurto ir patyčių stebėtojus (jei yra);

17.2. tą pačią dieną informuoja smurtą ir patyčias patyrusio mokinio, smurtavusio ar besityčiojusio mokinio, smurtą ir patyčias stebėjusių mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus). Esant poreikiui kviečia visų mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) dalyvauti pokalbiuose;

17.3. tą pačią dieną numato veiksmų planą smurtą ar patyčias patyrusiam, smurtavusiam ar besityčiojusiam, smurtą ar patyčias stebėjusiems mokiniams, vykdo elgesio korekciją, socialiai priimto elgesio modeliavimą;

17.4. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos ir bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis (policija, VTA skyrius, Kėdainių švietimo pagalbos tarnyba);

17.5. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną;

17.6. įtardamas apie mokinio patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, emocinis smurtas, nepriežiūra) ir patyčias ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą bei patyčias informuoja suinteresuotas institucijas (policiją, VTA skyrių);

17.7. informuoja Progimnazijos direktorių apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį, taikytas priemones ir kreipiasi į Progimnazijos Vaiko gerovės komisiją, perduoda surinktą informaciją apie įvykusį smurtą ar patyčias bei taikytas intervencijos priemones.

18. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

18.1. aptaria numatytą veiksmų planą;

18.2. vykdo plane numatytas veiklas (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais), bendraklasiais ir kt.), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

19. Progimnazijos direktorius, gavęs raštišką informaciją iš personalo, vadovaujasi Tarpinstitucinio bendradarbiavimo, įgyvendinant pagalbos ir prevencines priemones Kėdainių rajono savivaldybės mokyklose, tvarkos apraše numatytų veiksmų planu šiais atvejais:

19.1. mokiniui smurtaujant ar pasityčiojus iš administracijos atstovo ar mokytojo švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs smurtą ir/ar įtaręs patyčias;

19.2. administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui smurtaujant ir pasityčiojus iš vaiko;

19.3. darbuotojams tyčiojantis vieni iš kitų, ar smurtaujant tarpusavyje.

20. Visiems smurto ir patyčių dalyviams pagal individualius poreikius Progimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

22. Kiekvienų mokslo metų pabaigoje atliekama anoniminė mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų) ir pedagogų apklausa, siekiant išsiaiškinti patyčių situaciją Progimnazijoje. Duomenys apibendrinami ir pagal gautus rezultatus sudaromas smurto ir patyčių prevencijos veiklos planas ateinantiems kalendoriniams metams.

**KĖDAINIŲ JUOZO PAUKŠTELIO PROGIMNACIJOS
PRANEŠIMAS APIE PASTEBĖTĄ SMURTĄ IR PATYČIAS BENDRUOMENĖJE**

_____ (data)

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie smurtą/patyčias?	
Kas pranešė apie smurtą/patyčias?	
Kada įvyko smurtas/patyčios (data, val.)?	
Kur įvyko smurtas/patyčios?	
Kokia smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota?	
☐ Fizinė: smūgiavimas, spardymas, mušimas įvairiais daiktais, stumdymas, purtymas, žnaibymas, smaugimas, kankinimas, deginimas, badymas, daužymas, nuo sumušimo iki žmogžudystės.	
☐ Emocinė: nuvertinimas, menkinimas, žeminimas, šmeižtas, grasinimas, gąsdinimas, atskyrimas, kvailinimas.	
☐ Seksualinė: įtraukimas į seksualinę veiklą.	
☐ Nepriežiūra: nepakankamas vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netinkinimas.	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota?	
☐ Fizinės: mokinio užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, išpyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.).	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas siekiant parodyti, kad asmuo yra nepageidaujamas ar atstumiamas.	
☐ Elektroninės: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai : (Irašyti) _____ .	

Duomenys apie smurto ir patyčių dalyvius:

Mokinio, patyrusio smurtą ar patyčias, vardas, pavardė, klasė	
Mokinio(ių), kuris(ie) smurtavo ar tyčiojosi, vardas, pavardė, klasė	
Mokinio(ių), stebėjusio(ių) smurtą ar patyčias, vardas, pavardė, klasė	

Išsamesnė informacija apie įvykį:**Pedagogo ar kito darbuotojo elgesys patyčių situacijoje:**

--

Veiksmų po įvykio planas su:

Mokiniu, patyrusiu smurtą ar patyčias	
Mokiniu, kuris smurtavo ar tyčiojosi	
Stebėtojais	
Smurto ar patyčių dalyvių tėvais	
Kitais darbuotojais	
Kita (įrašyti)	

PASTABA. Veiksmų po įvykio planą pildo švietimo pagalbos teikimo mokiniui specialistai.

_____